ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (viies koda)

16. november 2006 *

Kohtuasjas T-333/03,

Masdar (UK) Ltd, asukoht: Eversley (Ühendkuningriik), esindajad: A. Bentley, *QC*, ja *barrister* P. Green,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: J. Enegren ja M. Wilderspin,

kostja,

mille esemeks on EÜ artikli 235 ja artikli 288 teise lõigu alusel esitatud hagi, milles nõutakse maksmist teenuste eest, mida hageja osutas vastavalt lepingutele TACIS MO.94.01/01.01/B002 ja RU 96/5276/00, nende teenuste eest maksmata jätmisega hagejale tekitatud kahju hüvitamist ning intresside maksmist,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja esinees M. Vilaras, kohtunikud E. Martins Ribeiro ja K. Jürimäe,

kohtusekretär: ametnik K. Pocheć,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. oktoobri 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

1 Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatava 21. detsembri 1977. aasta finantsmääruse (EÜT L 356, lk 1; edaspidi „finantsmäärus") artikli 28 lõige 2 (4. aprillil 2000 kehtinud redaktsioonis) sätestab:

„Vastutav eelarvevahendite käsutaja koostab iga põhjendatud ja kehtivaks maksekohustuseks tunnistatud võla kohta sissenõudekorralduse [...]". [mitteametlik tõlge]

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

2 Sõltumatute Riikide Ühendusele tehnilise abi andmist käsitleva ühenduse programmi (TACIS) raames sõlmisid komisjon, keda esindas välismajandussuhete peadirektoraadi peadirektori asetäitja, ning Helmico SA, keda esindas tema tegevjuht, 1994. aasta alguses lepingu MO.94.01/01.01/B002. Selle lepingu (edaspidi „Moldaavia leping") pealkiri oli „Eraõigusliku põllumajandustootjate ühenduse organiseerimiseks antav abi" ning see kuulus projekti TACIS/FD MOL 9401 (edaspidi „Moldaavia projekt") raamesse.

3 Helmico ja hageja sõlmisid 1996. aasta aprillis lepingu, mille alusel andis Helmico teatavate Moldaavia lepinguga hõlmatud teenuste osutamise alltöövõtu korras hagejale.

4 Komisjon, keda esindas välismajandussuhete peadirektoraadi peadirektori asetäitja, ning Helmico, keda esindas tema tegevjuht, sõlmisid 27. septembril 1996 TACIS-lepingu RU 96-5276-00. Selle lepingu alusel (edaspidi „Venemaa leping") kohustus Helmico osutama teenuseid Venemaal projekti FD RUS 9502 „Seemnete sertifitseerimise ja testimise föderaalne süsteem" (edaspidi „Venemaa projekt") raames.

5 Detsembris 1996 sõlmisid Helmico ja hageja Venemaa projekti jaoks alltöövõtulepingu, mis oli põhimõtteliselt samasugune kui aprillis 1996 Moldaavia projekti puhul sõlmitud leping.

6 1997. aasta lõpus tundis hageja muret Helmico maksete hilinemise pärast, kes vabandas ennast sellega, et hilinemised on tingitud komisjonist. Hageja võttis

ühendust komisjoni talitustega ja sai teada, et selleks ajaks oli komisjon kõik Helmico arved tasunud. Põhjalikuma uurimise järel avastas hageja, et Helmico oli komisjonilt saadud maksetest teda teavitanud hilinemisega või valesti. Muu hulgas selgus, et Helmico oli oodanud vähemalt üheksa kuud, enne kui teatas hagejale komisjoni poolt üle kantud vahendite kättesaamisest, väites, et ta ei ole kõiki komisjoni võlgnetavaid summasid kätte saanud, kuigi talle oli kõik tasutud, ja väites, et maksemenetlus on veel pooleli, kuigi komisjon oli maksed juba sooritanud, ning edastades komisjoni saadetud arvete koopiad, millele märgitud summad ei vastanud summadele, mille kohta hageja oli Helmicole arved esitanud.

7 2. oktoobril 1998 toimus Masdari juhatuse liikme ja komisjoni esindajate vaheline kohtumine.

8 5. oktoobril 1998 saatsid komisjoni talitused Helmicole faksi teel kirja. Selles kirjas avaldas komisjon muret selle üle, et Helmico konsortsiumi liikmete vahelised erimeelsused võivad seada ohtu Venemaa projekti elluviimise, ning rõhutas, et ta peab Venemaa lepingu tingimuste täitmist ja Venemaa projekti edukust väga tähtsaks. Ta nõudis Helmicolt tagatist Helmico ja hageja poolt ühiselt allakirjutatud avalduse vormis, milles kinnitatakse nende täielikku nõusolekut täita Venemaa lepingu tingimusi ning Venemaa projekti elluviimist ettenähtud tähtaja jooksul. Kirjas täpsustati, et kui sellist tagatist ei saada enne esmaspäeva, 12. oktoobrit 1998, kavatseb komisjon kasutada kõnealuse projekti elluviimise tagamiseks muid vahendeid kooskõlas Venemaa lepingu tingimustega.

9 6. oktoobri 1998. aasta faksiga vastas Helmico komisjoni talitustele, et konsortsiumi liikmete vahelised erimeelsused on lahendatud ning Venemaa projekti elluviimine ei ole ohus. Selles vastuses täpsustati, et konsortsiumi liikmed leppisid kokku, et kõik

tulevased maksed — sealhulgas Venemaa projekti osas veel töötlemisel olevatele arvetele vastavad maksed — kantakse hageja määratud pangakontole ja mitte Helmico pangakontole. Vastuses märgiti veel järgmist:

„Samuti lepiti kokku, et alates tänasest kuupäevast antakse lepingute haldamine üle Masdari juhatuse esimehele S.-le. Palun võtke meiega ühendust niipea kui võimalik, et kinnitada nõusolekut nende muudatustega."

10 See kiri kandis Helmico tegevjuhi T. allkirja ja järgmist käsitsi kirjutatud märkust: „Nõus, S., Masdar, 6. oktoober 1998".

11 Samas sõnastuses ja sama kuupäevaga ning Masdari juhatuse esimehe kaasallkirjaga kirja saatis Helmico komisjonile Moldaavia lepingu raames maksta olevate summade kohta.

12 7. oktoobril 1998 saatis Helmico komisjonile veel kaks kirja, mis kandsid T. allkirja ja S. kaasallkirja Masdari nimel. Kirjade sisu oli samasugune nagu 6. oktoobri kirjadel, kuid Venemaa lepingut puudutavas kirjas ei mainitud pangakontot, seevastu aga oli Moldaavia lepingut käsitlevas kirjas märgitud tulevaste maksete jaoks Helmico pangakonto number Ateenas.

13 8. oktoobril 1998 kirjutas Helmico komisjoni lepingute talituse asjaomastele projektijuhtidele kaks kirja, paludes neil kõik edaspidised maksed Venemaa ja Moldaavia lepingute raames teha Helmico kontole Ateenas. Need kirjad lõppesid järgmise avaldusega:

„Helmico ei või käesolevaid juhiseid tühistada ilma Masdari juhatuse esimehe S. kirjaliku nõusolekuta. Oleksime tänulikud, kui te teavitaksite Masdarit maksemenetluse edenemisest ning maksete sooritamise kuupäevast."

14 8. oktoobril 1998 kirjutasid Helmico ja hageja alla kokkuleppele, millega volitati Masdari juhatuse esimeest kandma üle vahendeid kahelt kontolt, mida mainiti komisjonile saadetud 7. ja 8. oktoobri 1998. aasta kirjades.

15 10. novembril 1998 avaldas komisjon aruande Venemaa projekti lõppemise kohta. Kuuest hinnatavast valdkonnast hinnati nelja valdkonda „väga heaks", ühte „heaks" ja ühte „rahuldavaks". 26. veebruaril 1999 avaldas komisjon aruande Moldaavia projekti lõppemise kohta, mille puhul hinnati kahte valdkonda „heaks" ja nelja ülejäänut „rahuldavaks".

16 Veebruaris 1999 korraldasid komisjoni ametnikud Venemaa ja Moldaavia projektide auditi. Venemaa projekti audit lõppes aprillis 1999. Juulis 1999 ei olnud Moldaavia projekti audit veel lõppenud.

17 29. juulil 1999 saatsid komisjoni talitused hagejale kirja, milles nad märkisid, et komisjon, olles saanud teada finantsrikkumistest Helmico ja hageja vahelistes suhetes Venemaa ja Moldaavia lepingute täitmisel, on kõik veel sooritamata maksed peatanud ning algatanud täieliku auditi, et kontrollida, kas Venemaa ja Moldaavia lepingute täitmisel ei ole kõrvaldatud ühenduse rahalisi vahendeid. Teades hageja finantsprobleeme, teatas komisjon talle, et kannab Venemaa projekti raames 200 000 eurot üle Helmico kontole, mida on mainitud selle äriühingu edastatud 8. oktoobri 1998. aasta juhistes.

18 Augustis 1999 kanti 200 000 eurot üle nimetatud kontole ning seejärel kanti see hageja kontole.

19 Detsembrist 1999 kuni märtsini 2000 kirjutas Masdari juhatuse esimees korduvalt komisjoni ametnikele ning välissuhete eest vastutavale komisjoni liikmele Chris Pattenile. Tõstatatud küsimuste hulgas oli Masdari osutatud teenuste eest tasumise küsimus.

20 22. märtsil 2000 kirjutas komisjoni välissuhete ühistalituse peadirektor Masdari juhatuse esimehele, teatades talle järgmist:

„Pärast intensiivset konsulteerimist (mille käigus kaaluti erinevaid võimalusi, sealhulgas kahe lepingu osas lõplikku arveldamist Masdarile lisamaksete tegemisega, mis arvutataks teie tehtud tööde ja kantud kulutuste alusel) otsustasid komisjoni talitused nõuda tagasi varem lepingupoolele Helmicole makstud summad. Õiguslikust seisukohast tundub, et kõiki Masdarile tehtavaid otsemakseid (ka Helmico pangakonto kaudu, mille suhtes teil on volitus) käsitaksid Helmico maksejõuetuse korral tema haldurid ja võlausaldajad kui näilikku tehingut; pealegi ei

ole kindel, et Helmico ja Masdari vahelise õigusvaidluse korral jääksid Euroopa Komisjoni makstud rahalised vahendid Masdarile, nagu komisjon soovib."

21 23. märtsil 2000 kirjutas komisjon Helmicole, teatades oma keeldumisest tasumata arvete eest maksta ning nõudes kokku 2 091 168,07 euro suuruse summa tagasimaksmist. Komisjon astus selle sammu pärast seda, kui ta oli avastanud, et Moldaavia ja Venemaa lepinguid täites tegutses Helmico pettusega.

22 Hageja esitas 31. märtsil 2000 High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'ile (kõrgem kohus (Inglismaa ja Wales), kuningliku kohtu osakond, Ühendkuningriik) Helmico vastu hagi, milles ta nõudis Moldaavia ja Venemaa lepingute raames alltöövõtu korras osutatud teenuste eest tasumist kokku 453 000 euro suuruses summas.

23 4. aprillil 2000 koostas komisjon finantsmääruse artikli 28 lõike 2 alusel kaks Helmicole adresseeritud ametlikku sissenõudekorraldust. Nende dokumentide sisu edastati hageja advokaatidele 1. veebruaril 2002 (vt käesoleva otsuse punkt 36).

24 15. juunil 2000 saatis Masdari juhatuse esimees välissuhete eest vastutavale komisjoni liikmele faksi, milles ta teatas järgmist:

„18 kuud tagasi teatasime me Euroopa Komisjonile probleemidest meie partneri Helmicoga kahe eespool mainitud projekti puhul. Meile kinnitati, et kui me jätkame

nende projektidega, tagab Euroopa Komisjon, et meile tasutakse meie teenuste eest. Me jätkasime kahe projekti rahastamist ja elluviimist teie nimel, mis tõi kaasa olulisi lisakulusid, hoolimata sellest, et olime juba aru saanud, et Helmico on Masdarit petnud ning et neid summasid me tõenäoliselt tagasi ei saa."

25 25. juuli 2000. aasta kirjaga saadetud komisjoni liikme vastuses kinnitatakse 22. märtsi 2000. aasta kirjas väljendatud komisjoni seisukohta.

26 5. veebruaril 2001 saatis Masdari juhatuse esimees välissuhete eest vastutavale komisjoni liikmele uue faksi, väites esiteks, et hageja oli komisjoniga sõlmitud Venemaa ja Moldaavia lepingute pool, ja teiseks, et 2. oktoobri 1998. aasta kohtumisel kinnitati talle, et talle makstakse, kui ta jätkab Venemaa ja Moldaavia projekte.

27 Aprillis 2001 võttis hageja ühendust komisjoniga, et uurida võimalust, et komisjon maksaks otse talle tööde eest, mida ta tegi ja mille kohta ta esitas arve Helmicole.

28 8. mai 2001. aasta kirjas kordas välissuhete eest vastutav komisjoni liige komisjoni seisukohta, et hageja ei ole Venemaa ja Moldaavia lepingute pool.

29 21. mail 2001 toimus hageja advokaatide ja komisjoni talituste vaheline kohtumine, et uurida võimalust tasuda osutatud teenuste eest otse hagejale.

30 1. augustil 2001 kordasid hageja advokaadid palvet, et komisjon teeks makse vabatahtlikult. Hageja palus 448 947,78 euro või teise võimalusena 249 314 euro maksmist. Esimene summa vastas kogusummale, mille kohta esitas Helmico arve komisjonile ja mis oli tasumata, ning teine summa vastas pärast pettuse avastamist tehtud tööde summale.

31 28. augustil 2001 toimus hageja advokaatide ja komisjoni talituste vaheline kohtumine, et uurida võimalust maksta osutatud teenuste eest otse hagejale.

32 10. oktoobril 2001 edastasid hageja advokaadid komisjoni talitustele 1998. aastal koostatud aruande koopia. Arvati, et see dokument aitab komisjoni talitustel leida Helmico juhatuse liikmete jälgi.

33 16. oktoobril 2001 vastasid komisjoni talitused, et informatsioon edastati eelarve peadirektoraadi pädevatele talitustele, Euroopa Pettustevastasele Ametile ning TACIS-programmiga tegelevale finants- ja lepingute osakonnale ning et komisjoni talitused astuvad vajalikke samme Helmico juhatuse liikmete otsimiseks.

34 16. oktoobril 2001 kirjutasid hageja advokaadid komisjonile, et komisjoni talituste ja hageja vahel on vaikiv kokkulepe, mille kohaselt alates 8. oktoobrist 1998 teeb komisjon maksed hagejale, tingimusel et hageja astub samme Venemaa ja Moldaavia projektide lõpuleviimise tagamiseks. Selles kirjas esitatud põhiargumentide eesmärk

oli tõestada, et komisjon aktsepteeris seda, et hagejast sai alates 1998. aastast Venemaa projekti juhtiv lepingupool. Kõnealune kiri lõppes järgmise avaldusega:

„Oleksin tänulik, kui te teataksite mulle, kas komisjoni talitused nõustuvad käesolevas kirjas esitatud argumendiga ning kas nad on sellisel juhul valmis kandma Masdar Ltd nimele vahesumma 279 711,85 eurot, kuni ei ole lõppenud Helmico vastu algatatud sissenõudmismenetlus."

35 Komisjon lükkas hageja advokaatide esitatud argumendid tagasi 13. novembri 2001. aasta kirjas. Kiri lõppes järgmise avaldusega:

„Komisjon alustab Helmico esindajatelt Helmico saadud rahaliste vahendite sissenõudmist sissenõudekorralduse alusel. Olenevalt sissenõudmismenetluse tulemusest võib kaaluda edasisi samme sissenõutud summa kasutamise osas."

36 Hageja advokaatide taotlusele vastates selgitasid komisjoni talitused 1. veebruaril 2002, et Helmicole väljastati 4. aprillil 2000 kaks ametlikku sissenõudekorraldust — Moldaavia lepingut puudutav sissenõudekorraldus summas 1 236 200,91 eurot ja Venemaa lepingut puudutav sissenõudekorraldus summas 854 967,16 eurot, s.o kogusummas 2 091 168,07 eurot.

37 Komisjoni talitustele adresseeritud 27. veebruari 2002. aasta kirjas tõdesid hageja advokaadid, et kahe ametliku sissenõudekorralduse summad vastavad ligikaudselt summale, mis on üles tähendatud kui Helmicole komisjoni poolt makstud summa.

Nad järeldasid sellest, et komisjon ei pidanud vajalikuks väljastada sissenõudekorraldust summadele, mille kohta Helmico on komisjonile arve esitanud, kuid mida komisjon ei ole välja maksnud.

38 11. märtsil 2002 kirjutasid komisjoni talitused hageja advokaatidele, kinnitades, et komisjoni talituste poolt 4. aprillil 2000 Helmicole väljastatud kaks ametlikku sissenõudekorraldust ei hõlma summasid, mille kohta Helmico on komisjonile arve esitanud, kuid mida komisjon ei ole välja maksnud.

39 17. detsembril 2002 edastas komisjoni õigustalitus hageja advokaatidele ülevaate summadest, mille kohta Helmico on komisjonile arve esitanud ning andmed kuupäevade, maksesummade ja väljamaksmata summade kohta.

40 18. veebruaril 2003 toimus hageja advokaatide ja komisjoni talituste vaheline kohtumine.

41 23. aprillil 2003 saatsid hageja advokaadid komisjonile tähitud kirja, mis lõppes järgmise avaldusega:

„[...] Kui komisjoni talitused ei esita hiljemalt 15. mail 2003 konkreetset ettepanekut meie kliendile teenuste eest tasumise kohta, esitatakse komisjoni vastu Esimese Astme Kohtusse hagi hüvitise nõudes vastavalt EÜ artiklitele 235 ja 288 (endised EÜ asutamislepingu artiklid 178 ja 215)."

42 15. mai 2003. aasta faksis tegi komisjon hageja advokaatidele ettepaneku korraldada kohtumine, et arutada võimalikku kohtuvälist kokkulepet, mille põhjal komisjon kannaks hagejale üle summa 249 314,35 eurot tööde eest, mis tehti pärast Helmico pettuse avastamist, tingimusel et hageja tõendab kokkuleppe olemasolu, et komisjon maksab otse talle, kui ta viib lõpule Venemaa ja Moldaavia projektid.

43 23. juuni 2003. aasta tähitud kirjaga vastasid hageja advokaadid komisjoni talitustele, et nad keelduvad jätkamast läbirääkimisi komisjoni ettepanekute alusel, ning esitasid hageja nõuet käsitlevad üksikasjad ja kohtumisega nõustumise tingimused.

44 Kõnealusele tähitud kirjale järgnes 3. juuli 2003. aasta faks, milles hageja advokaadid palusid komisjonil vastata, kas enne 15. juulit 2003 on võimalik korraldada kohtumine pakutud tingimustel, ning teatasid, et kohtumise mittetoimumise korral esitatakse hagi Esimese Astme Kohtusse.

45 22. juuli 2003. aasta kirjaga vastasid komisjoni talitused, et nad ei saa hageja maksenõuet rahuldada.

Menetlus

46 Hageja esitas käesoleva hagiavalduse, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 30. septembril 2003.

47 Kirjalik menetlus lõpetati 22. aprillil 2004.

48 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (viies koda) avada suulise menetluse ning Esimese Astme Kohtu kodukorra artiklis 64 sätestatud menetlust korraldavate meetmete raames palus pooltel esitada teatavad dokumendid ja vastata teatavatele kirjalikele küsimustele. Pooled täitsid need nõuded määratud tähtaja jooksul.

49 6. oktoobril 2005 toimus Esimese Astme Kohtu viiendas kojas menetlust korraldava meetmena mitteametlik kohtumine, et uurida võimalust lahendada asi poolte kokkuleppel.

50 Poolte suulised avaldused ja vastused Esimese Astme Kohtu küsimustele kuulati ära 6. oktoobri 2005. aasta kohtuistungil.

51 Kohtuistungi lõpus määras Esimese Astme Kohus pooltele tähtaja kuni 30. novembrini 2005, et uurida võimalusi lahendada asi poolte kokkuleppel. Seejärel otsustas viienda koja esimees suulise menetluse lõpetamise edasi lükata.

52 23. novembril 2005 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud kirjas teatas hageja Esimese Astme Kohtule, et selleks kuupäevaks ei olnud pooled veel kokkuleppele jõudnud.

53 Samas kirjas loobus hageja osaliselt oma hüvitisnõudest, muutes seega oma nõudeid. Eelkõige loobus ta täielikult või osaliselt nõudmast teatavate kaudsete kahjude hüvitamist kokku 1 402 179,95 Inglise naela ulatuses, välja arvatud moraalse kahju hüvitamiseks välja mõistetav summa.

54 29. novembril 2005 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud kirjas teatas komisjon Esimese Astme Kohtule, et pooled ei jõudnud asja lahendamises kokkuleppele.

55 6. jaanuaril 2006 esitas komisjon oma märkused hageja osalise loobumise kohta oma hüvitisnõuetest. Muu hulgas märkis komisjon, et ta jääb oma põhinõuete juurde — jätta hagi rahuldamata ja mõista kohtukulud välja hagejalt. Teise võimalusena väitis komisjon, et juhul kui hageja nõuded täielikult või osaliselt rahuldatakse, peaks ta siiski kandma vähemalt kolmandiku omaenda kohtukuludest.

56 Viienda koja esimees lõpetas suulise menetluse 16. jaanuaril 2006. Pooltele teatati sellest 18. jaanuari 2006. aasta kirjaga.

Poolte nõuded

57 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

— mõista välja komisjonilt hageja kasuks:

— 448 947,78 eurot põhinõudena;

— sellelt summalt 31. juulini 2003 arvutatud intress 98 121,24 Inglise naela ning intress 1. augustist 2003 kuni kohtuotsuse kuulutamiseni;

— kaudse kahju hüvitamiseks järgmised summad:

— õigusabikulud 34 751,14 Inglise naela;

— 87 000 Inglise naela kahju eest, mis tulenes vajadusest müüa kinnisvara ebasobival hetkel;

— moraalse kahju hüvitamiseks summa, mida Esimese Astme Kohus peab asjakohaseks;

— mõista komisjonilt välja käesoleva menetluse kohtukulud.

58 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

— jätta hagi põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejalt;

— teise võimalusena, juhul kui hageja nõuded täielikult või osaliselt rahuldatakse, jätta hageja kanda vähemalt kolmandik omaenda kohtukuludest.

Õiguslik käsitlus

Esimese Astme Kohtu esialgsed märkused

59 Kõigepealt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohrupraktikast tulenevalt eeldab ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamine selle organite õigusvastase käitumise eest EÜ artikli 288 teise lõigu tähenduses seda, et samaaegselt on täidetud järgmised tingimused: institutsioonidele etteheidetava käitumise õigusvastasus, kahju tekkimine ja põhjuslik seos väidetava käitumise ja tekkinud kahju vahel (Euroopa Kohtu 29. septembri 1982. aasta otsus kohtuasjas 26/81: Oleifici Mediterranei *vs.* EMÜ, EKL 1982, lk 3057, punkt 16; Esimese Astme Kohtu 11. juuli 1996. aasta otsus kohtuasjas T-175/94: International Procurement Services *vs.* komisjon, EKL 1996, lk II-729, punkt 44, ja 11. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas T-267/94: Oleifici Italiani *vs.* komisjon, EKL 1997, lk II-1239, punkt 20).

60 Kui kas või üks nendest tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi jätta täies ulatuses läbi vaatamata, ilma et oleks vaja uurida teisi tingimusi (Euroopa Kohtu 15. septembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-146/91: KYDEP *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1994, lk I-4199, punktid 19 ja 81; Esimese Astme Kohtu 20. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-170/00: Förde-Reederei *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 2002, lk II-515, punkt 37, ja 19. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-273/01: Innova Privat-Akademie *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-1093, punkt 23).

61 Institutsioonile etteheidetava käitumise õigusvastasuse tingimuse osas nõuab kohtupraktika, et oleks tuvastatud eraõiguslikele isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumine (Euroopa Kohtu 4. juuli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-352/98 P: Bergaderm ja Goupil *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-5291, punkt 42).

62 Nõude osas, mille kohaselt rikkumine peab olema piisavalt selge, on selle tingimuse täidetuks lugemisel otsustavaks kriteeriumiks see, kas asjaomane institutsioon on oma kaalutlusõigusele seatud piire ilmselgelt ja tõsiselt eiranud. Kui sellel institutsioonil on üksnes märkimisväärselt vähendatud, kui mitte olematu kaalutlusruum, võib ühenduse õiguse vähimast rikkumisest piisata, et tuvastada piisavalt selge rikkumise olemasolu (Euroopa Kohtu 10. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-312/00 P: komisjon *vs.* Camar ja Tico, EKL 2002, lk I-11355, punkt 54, ja Esimese Astme Kohtu 12. juuli 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99: Comafrica ja Dole Fresh Fruit Europe *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-1975, punkt 134).

63 Tuleb lisada, et EÜ artikli 288 teine lõik sätestab aluse kohustusele, mille kohaselt heastab ühendus oma institutsioonide poolt tekitatud kahju „vastavalt liikmesriikide seaduste ühistele üldprintsiipidele", piiramata järelikult nende printsiipide ulatust ainult ühenduse lepinguvälise vastutuse regulatsiooniga nimetatud institutsioonide õigusvastase käitumise eest.

64 Lepinguvälist kahju puudutavad siseriiklikud seadused lubavad kindlates valdkondades ja eri viisil, olgugi et erinevas ulatuses, eraõiguslikel isikutel nõuda kohtu kaudu teatava kahju hüvitamist isegi juhul, kui kahju tekitaja ei ole käitunud õigusvastaselt.

65 Eeldades, et kahju on tekitatud ühenduse institutsioonide käitumisega, mille õigusvastasus ei ole tõendatud, võib ühenduse lepinguvälist vastutust kohaldada

siis, kui täidetud on kõik kohustuslikud tingimused: kahju tekkimine, põhjuslik seos kahju tekkimise ja ühenduse institutsioonide käitumise vahel ning asjaomase kahju ebatavaline ja eriline iseloom (vt selle kohta Euroopa Kohtu 15. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-237/98 P: Dorsch Consult *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 2000, lk I-4549, punkt 19).

66 Mis puudutab neid kahte mõistet, siis on kahju esiteks ebatavaline siis, kui see ületab asjaomases sektoris tegutsemisele omaste majandusriskide piire, ja teiseks eriline, kui see mõjutab ühte liiki ettevõtjaid ebaproportsionaalselt, võrreldes teiste ettevõtjatega (vt eespool viidatud Esimese Astme Kohtu otsus Förde-Reederei *vs.* nõukogu ja komisjon, punkt 56, ja Esimese Astme Kohtu 10. veebruari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-64/01 ja T-65/01: Afrikanische Frucht-Compagnie ja Internationale Fruchtimport Gesellschaft Weichert *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 2004, lk II-521, punkt 151).

67 Hageja kahjuhüvitise nõuet tuleb uurida just neid märkusi silmas pidades.

68 Hageja väidab, et tema hagi on põhjendatud, kuna komisjon on rikkunud lepinguvälise vastutuse põhimõtteid, mis on tunnustatud paljudes liikmesriikides. Sellega seoses viitab hageja järgmistele õiguskaitsevahenditele:

— tsiviilhagi alusetu rikastumise keelu põhimõtte alusel (*de in rem verso*);

— tsiviilhagi käsundita asjaajamise alusel (*negotiorum gestio*);

— hagi ühenduse õiguse põhimõtte — õiguspärase ootuse kaitse — rikkumise alusel;

— tsiviilhagi asjaolu alusel, et komisjoni talituste toimingud kujutavad endast tahtlikku või hooletut kohustuste täitmata jätmist, millega on hagejale tekitatud kahju.

69 Esimese Astme Kohus märgib, et hageja kahjuhüvitise nõue põhineb esiteks lepinguvälise vastutuse normidel, mis ei eelda ühenduse institutsioonide või teenistujate õigusvastast käitumist oma ülesannete täitmisel (alusetu rikastumine ja käsundita asjaajamine) ning teiseks normidel, mis käsitlevad ühenduse lepinguvälist vastutust tema institutsioonide ja teenistujate õigusvastase käitumise eest oma ülesannete täitmisel (õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumine ning komisjonipoolne tahtlik või hooletu kohustuste täitmata jätmine).

Nõuded, mille aluseks on ühenduse lepinguväline vastutus tema organite õigusvastase käitumise puudumisel (de in rem verso *ja* negotiorum gestio *hagid)*

Poolte argumendid

70 *De in rem verso* hagiga seoses väidab hageja, et selle hagi põhjendatuse eelduseks on liikmesriikidele ühiste õiguspõhimõtete kohaselt nelja järgmise tingimuse täitmine:

— kostja on rikastunud;

— hageja on vaesunud;

— kostja rikastumise ja hageja vaesumise vahel on seos;

— ei rikastumisel ega vaesumisel ei ole kehtivat õiguslikku alust, teisisõnu: rikastumine on õigustamatu ehk „alusetu".

71 Esimese tingimuse osas märgib hageja, komisjon rikastus nende teenuste koguväärtuse võrra, mille kohta esitati arved, mille tasumine peatati, s.o 448 947,78 euro võrra.

72 Teise tingimuse osas märgib hageja, et kuna arved, mille tasumise on komisjon peatanud, vastavad teenustele, mida osutas hageja või mis ta andis alltöövõtu korras kolmandatele isikutele ja mille eest ta tasus, vaesus ta peatamise tõttu samade summade võrra. Neid summasid ei saanud sisse nõuda Helmicolt, kes tugines maksete peatamisele ja sissenõudekorralduste väljaandmisele komisjoni poolt kui kaitsevahendile hageja poolt Ühendkuningriigis esitatud hagi vastu. Hageja lisab, et tema vaesumine muutus lõplikuks Helmico ilmse maksejõuetuse ja tema juhatuse liikmete kadumise tõttu.

73 Kolmanda tingimuse osas märgib hageja, et eeltoodust tulenevalt on otsene seos selle summa vahel, mille võrra komisjon rikastus, ja selle summa vahel, mille võrra hageja vaesus.

74 Neljanda tingimuse osas märgib hageja, et finantsmäärus ei õigusta komisjoni keeldumist maksta tööde eest, mis tehti pärast pettuse avastamist oktoobris 1998, sest hilisemate arvete nõuetelevastavust ei seatud kahtluse alla. Komisjonil oli niiviisi võimalus kõiki asjaolusid teades kasutada hageja osutatud teenuseid nende eest kunagi tasumata, teostades oma peatamis- ja sissenõudmisvolitusi ajal, mil hageja oli oma kohustuste täitmise lõpetanud ja maksmine oli ainus lepingujärgne kohustus, mis tal veel täita tuli. Seega rikastus komisjon õigustamatult ja alusetult.

75 Veel tugineb hageja ühenduse õiguse üldpõhimõttele, mille kohaselt ei või ühendus õigustamatult rikastuda kolmandate isikute arvelt.

76 Käsundita asjaajamisel põhineva tsiviilhagi kohta märgib hageja, et liikmesriikidele ühiste õiguspõhimõtete kohaselt on selle hagi põhjendatuse jaoks vajalik järgmise viie tingimuse täitmine:

— soodustatu õiguslikku või praktilist laadi asjade ajamisest peab kasu saama soodustatu;

— asjaolude toimumise ajal ei olnud soodustatu võimeline ise oma asju ajama, kuid neid oli vaja ajada;

— käsundita asjaajajal ei olnud kavatsust tegutseda tasuta; puudus *animus donandi*;

— käsundita asjaajajal ei olnud mingit lepingujärgset kohustust soodustatu asjade ajamiseks;

— mõistlikult võib eeldada, et soodustatu oleks toiminud samamoodi nagu käsundita asjaajaja, kui ta oleks olnud teadlik vajadusest tegutseda.

77 Esimene tingimus on täidetud, sest komisjon andis välja positiivse aruande projekti lõppemise kohta ja seega kiitis heaks hageja tehtud töö.

78 Teine tingimus on täidetud, sest 5. oktoobri 1998. aasta faksist nähtub, et komisjoni talitused, kes kartsid Venemaa ja Moldaavia lepingute täitmata jäämist, palusid hagejal võtta meetmeid nende täitmise tagamiseks.

79 Kolmas tingimus on täidetud, sest oktoobris 1998 väljendas hageja muret maksete mittetoimumise pärast, millest nähtub, et ta ei kavatsenud kõnealuseid teenuseid tasuta osutada. Seda kinnitab ka asjaolu, et ta leppis Helmicoga kokku avada erikonto, mille suhtes tal oli volitus, nii et kõik komisjoni maksed sellele kontole sai talle üle kanda.

80 Neljas tingimus on täidetud, kuna komisjoni talitused ise eitavad lepinguliste suhete olemasolu komisjoni ja hageja vahel.

81 Viies tingimus on täidetud, sest komisjoni talitused kirjutasid 5. oktoobri 1998. aasta faksis järgmist:

„Kui sellist tagatist ei esitata enne esmaspäeva, 12. oktoobrit, kavatseb komisjon kasutada projekti elluviimise tagamiseks muid vahendeid kooskõlas lepingu tingimustega."

82 Hageja sõnutsi toob käsundita asjaajamine asjaajaja jaoks kaasa kohustuse jätkata soodustatu asjade ajamist seni, kuni viimane on võimeline seda ise tegema, ning kohustuse tegutseda mõistlikult ehk heaperemehelikult (*en bon père de famille*). Soodustatu peab käsundita asjaajajale tasuma osutatud teenuste eest ja hüvitama asjaajamisest tingitud kulud. Kuna käesolevas asjas on hageja lõpule viinud Venemaa ja Moldaavia projektid ning tegutsenud mõistlikult, on tal õigus saada tehtud töö eest mõistlikku tasu ning hüvitist kõigi kulude eest, mis ta on selle töö tegemiseks kandnud.

83 Hageja väidab, et nende liikmesriikidele ühiste lepinguvälise vastutuse üldpõhimõtete kohaldamine ei ole seatud sõltuvusse rikastunu või soodustatu käitumise õigusvastasuse tingimusest. Õigusvastane tegu tuleb kõne alla ainult juhul, kui rikastunu keeldub hüvitise maksmisest vaesunule (*de in rem verso* hagi) või kui soodustatu keeldub hüvitise maksmisest asjaajajale (*negotiorum gestio*). Seetõttu leiab hageja, et kõik tema nõuded on põhjendatud.

84 Komisjon viitab kohtupraktikale, mille kohaselt eeldab ühenduse lepinguvälise vastutuse kohaldamine seda, et hageja tõendaks asjaomasele institutsioonile etteheidetava käitumise õigusvastasust, kahju tekkimist ning põhjusliku seose olemasolu kõnealuse käitumise ja väidetava kahju vahel (Esimese Astme Kohtu 29. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-113/96: Dubois et Fils *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1998, lk II-125, punkt 54, ja 27. veebruari 2003. aasta otsus

kohtuasjas T-61/01: Vendedurías de Armadores Reunidos *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-327, punkt 40). Kui üks neist tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi tervikuna rahuldamata jätta, ilma et oleks vaja kontrollida ülejäänud lepinguvälise vastutuse tingimusi (vt eespool viidatud otsus Innova Privat Akademie *vs.* komisjon, punkt 23, ja osundatud kohtupraktika).

85 Komisjon väidab esimese võimalusena, et kuna hageja oma nõuete raames, mis põhinevad vastavalt *de in rem verso* ja *negotiorum gestio* hagidel, ei esita ühtegi täpset argumenti komisjoni käitumise õigusvastasuse kohta, tuleb need nõuded jätta rahuldamata põhjusel, et institutsiooni käitumise õigusvastasust käsitlev tingimus ei ole täidetud. Mis puudutab hageja argumenti, et hüvitamata jätmine iseenesest on õigusvastane tegu, siis komisjoni arvates on tegemist tautoloogiaga, kuna väidetav kahju ja vastutuse aluseks olev tegu on üks ja seesama.

86 Teise võimalusena väidab komisjon, et ei ole täidetud alusetu rikastumise keelu põhimõttest või käsundita asjaajamisest tuleneva hagi põhjendatuse tingimused.

87 Eelkõige ei saa komisjonile ette heita õigustamatut või alusetut rikastumist hageja arvelt seetõttu, et ta peatas maksed Helmicole ja andis tema suhtes välja sissenõudekorraldused pärast pettuse ilmsikstulekut nendevahelistes lepingusuhetes. Nii toimides täitis komisjon kohustust, mis on otseselt sätestatud finantsmääruses, mis erinevalt hageja arvamusest ei anna õigusi alltöövõtjale. Komisjon on vastupidisel seisukohal — selline kohustus välistab võimaluse arvestada mis tahes kolmandate isikute huve.

88 Hagejal ei ole alust väita, et ta on „õigustamatult" vaesunud, sest tema lepingukohustuste kohaselt tehtud tööde eest nõutud summa vastab summale, mis Helmico võlgneb talle alltöövõtulepingute alusel. Komisjon meenutab, et hageja otsustas temaga lepingulisi suhteid mitte sõlmida ega või seetõttu nõuda tagatisi, millele tal oleks lepingupoolena õigus.

89 Komisjoni arvates ei ole tsiviilhagi *negotiorum gestio* alusel mõeldud selleks, et lahendada olukorda, kus alltöövõtja teeb lepingu alusel tööd kolmandate isikute heaks. Komisjon viitab artiklitele, mille oktoobris 2003 koostas Euroopa tsiviilseadustiku töörühm teise isiku asjadesse vabatahtlikku sekkumist käsitlevate Euroopa õiguse põhimõtete kohta. Need artiklid välistavad vastutuse aprioorselt, „juhul kui sekkujal on tegutsemiskohustus kolmanda isiku ees". Käesolevas asjas on vastutus *negotiorum gestio* alusel aprioorselt välistatud, kuna hageja täitis vaid kohustusi, mis tulenesid tema lepingust Helmicoga.

90 Nende artiklite järgi on vastutus *negotiorum gestio* alusel välistatud ka seetõttu, et „sekkujal" peab olema „mõistlik tegutsemispõhjus". Kuid „sekkujal puudub mõistlik tegutsemispõhjus, kui tal on reaalne võimalus teada saada soodustatu soove, kuid ta loobub neid uurimast". Käesoleva asja puhul leiab komisjon, et isegi kui eeldada, et lepingut Helmicoga enam ei olnud (mis ei ole tõsi), oli hagejal täiesti võimalik teada saada komisjoni soove. Kui ta seda ei teinud, toimis ta „ebamõistlikult"; kui ta seda tegi ja järeldas, et komisjon soovis, et ta toimiks nii, nagu ta toimis, on see osa nõudest hõlmatud väitega, mis tuleneb õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumisest.

Esimese Astme Kohtu hinnang

91 Kõigepealt tuleb märkida, et lepinguvälise vastutuse regulatsioon, nagu see on sätestatud enamikus siseriiklikes õigussüsteemides, ei tarvitse sisaldada tingimust, et

kostja käitumine pidi olema õigusvastane või süüline. Konkreetsetel tsiviilõiguslikel asjaoludel tuleneb aluseta rikastumisel või käsundita asjaajamisel põhinevatest hagidest rikastunu või soodustatu olukorras olevatele isikutele lepinguväline kohustus, mis üldjuhul seisneb kohustuses tagastada alusetult saadu või maksta asjaajajale hüvitist.

92 Seetõttu ei saa teha järeldust, et alusetust rikastumisest ja käsundita asjaajamisest tuletatud hageja väited tuleks tagasi lükata ainuüksi põhjusel, et institutsiooni käitumise õigusvastasuse tingimus ei ole täidetud, nagu esimese võimalusena väidab komisjon.

93 Nagu on märgitud käesoleva otsuse punktides 63–66, on EÜ artikli 288 teine lõik aluseks ühenduse kohustusele hüvitada tema institutsioonide tekitatud kahju, piiramata ühenduse lepinguvälise vastutuse regulatsiooni vaid süülise vastutusega. Isegi ühenduse institutsiooni seaduslik toiming või käitumine võib tekitada tavatut ja erilist kahju, mis tuleb ühendusel eespool viidatud kohtupraktika kohaselt hüvitada.

94 Peale selle on ühenduse kohtul juba olnud võimalus kohaldada teatavaid alusetult saadu tagastamise põhimõtteid, eelkõige alusetult rikastumise valdkonnas, mille keeld on ühenduse õiguse üldpõhimõte (Euroopa Kohtu 10. juuli 1990. aasta otsus kohtuasjas C-259/87: Kreeka *vs.* komisjon, EKL 1990, lk I-2845, kokkuvõte, punkt 26; Esimese Astme Kohtu 10. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-171/99: Corus UK *vs.* komisjon, EKL 2001, lk II-2967, punkt 55, ja 3. aprilli 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-44/01, T-119/01 ja T-126/01: Vieira jt *vs.* komisjon, EKL 2003, lk II-1209, punkt 86).

95 Seega tuleb uurida, kas käesoleval juhul on täidetud *de in rem verso* hagi tingimused või *negotiorum gestio* hagi tingimused, et määrata kindlaks, kas kõnealused põhimõtted on kohaldatavad.

96 Sellega seoses tuleb märkida, et nagu komisjon leiab, ei saa käesoleva vaidluse faktilises ja õiguslikus kontekstis olla alusetul rikastumisel või käsundita asjaajamisel põhinevad hagid põhjendatud.

97 Liikmesriikidele ühiste üldiste õiguspõhimõtete kohaselt ei saa need hagid olla põhjendatud, juhul kui rikastunu või soodustatu saadud hüved tulenevad lepingust või seadusjärgsest kohustusest. Samade põhimõtete kohaselt saab neid hagisid üldjuhul kasutada üksnes teise võimalusena, s.o juhul, kui kahju kandnud isikul puudub võimalus nõuda talle võlgnetavat mingi muu hagi kaudu.

98 Antud juhul ei ole vaidlust selles, et lepingulised suhted on esiteks komisjoni ja Helmico vahel ning teiseks Helmico ja hageja vahel. Väidetav otsene kahju vastab tasule, mida Helmico võlgnes hagejale nende vahel sõlmitud alltöövõtulepingute alusel, milles sisalduva vahekohtuklausli kohaselt on võimalikke lepinguvaidlusi pädevad lahendama Inglismaa ja Walesi kohtud. Vaieldamatult lasub hageja tehtud tööde eest tasumise kohustus ja tasumata jätmisest tulenev võimalik vastutus Helmicol, nagu nähtub hageja poolt Helmico vastu hagi esitamisest High Court of Justice'ile, kus menetlus on praegu pooleli, ehkki peatatud. Helmico võimalik maksejõuetus ei saa olla põhjuseks, et komisjon võtaks selle vastutuse enda peale, kuna hageja õigusel tasule ei saa olla kahte alust. Toimiku materjalidest nähtub — ning pooled ei ole seda vaidlustanud —, et kohtumenetlus High Court of Justice'is puudutab käesolevas hagis kõne all olevate teenuste eest tasumist.

99 Sellest järeldub, et võimalikku komisjoni rikastumist või hageja vaesumist ei saa pidada alusetuks, kui see tuleneb olemasolevatest lepingulistest suhetest.

100 Analoogilise põhjenduse alusel võib jätta kohaldamata ka käsundita asjaajamise hagi puudutavad põhimõtted, mis liikmesriikidele ühiste üldiste õiguspõhimõtete kohaselt võivad üldjuhul — ning konkreetsemalt käesoleva vaidluse faktilises ja õiguslikus kontekstis — olla avaliku võimu vastutuse aluseks üksnes väga erandlikel asjaoludel. Käsundita asjaajamisel põhineva hagi põhjendatuse tingimused ei ole ilmselgelt täidetud järgmistel põhjustel.

101 Tuleb märkida, et hageja poolt oma lepinguliste kohustuste täitmist Helmico ees ei saa pidada vabatahtlikuks sekkumiseks teise isiku asjadesse, mida on tingimata vaja ajada, nagu on nõutav kõnealuse hagi puhul. Enne kui hageja võttis endale kohustuse jätkata Venemaa ja Moldaavia projekte, võttis ta oktoobris 1998 ühendust komisjoni talitustega, mistõttu on välistatud tema tegevuse vabatahtlikkus. Teiseks, 5. oktoobri 1998. aasta kirjast tehtud hageja järeldus, et komisjon ei suuda kõnealuseid projekte juhtida, ei ole õige, arvestades kirja sisu, milles komisjon otseselt viitas võimalusele, et ta „kasutab projekti lõpuleviimise tagamiseks muid vahendeid". Kolmandaks, hageja argumendid on ka vastuolus käsundita asjaajamise põhimõtetega selles osas, mis puudutab soodustatu teadlikkust asjaajaja tegevusest. Üldreeglina toimub asjaajaja tegevus soodustatu teadmata või vähemalt ilma, et viimane oleks teadlik viivitamatu tegutsemise vajadusest. Ka hageja ise on seisukohal, et tema otsus jätkata töid oktoobris 1998 oli tingitud komisjoni soovitusest.

102 Asjakohatu ei ole ka märkida seda, et kohtupraktika kohaselt peavad ettevõtjad oma tegevusest tulenevad majandusriskid ise kandma, võttes arvesse iga juhtumi asjaolusid (vt Esimese Astme Kohtu 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas

T-203/96: Embassy Limousines & Services *vs.* parlament, EKL 1998, lk II-4239, punkt 75, ja osundatud kohtupraktika).

103 Ei ole tõendatud, et hageja oleks kandnud tavatut või erilist kahju, mis oleks ületanud tema tegevusele omase majandus- ja äririski piire. Kõigis lepingulistes suhetes on teatav risk, et teine lepingupool ei täida rahuldavalt lepingut või muutub isegi maksejõuetuks. Lepingupoolte ülesanne on näha lepingus endas ette asjakohased vahendid nende riskide maandamiseks. Hagejale ei olnud teadmata see, et Helmico ei täida oma lepingujärgseid kohustusi, kuid ta otsustas täie teadmisega jätkata oma kohustuste täitmist, selle asemel et esitada vormikohane hagi. Seda tehes võttis ta enda kanda äririski, mida võib pidada tavaliseks. Küsimus, kas tema otsus oli tingitud komisjoni soovitusest ja/või täielikult või osaliselt tema usust, et komisjon tagab tema teenuste eest tasumise juhul, kui Helmico seda teha ei suuda, on seotud väitega, mis on tuletatud õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumisest.

104 Eeltoodust tuleneb, et hageja kaks esimest väidet, mis on tuletatud liikmesriikidele ühistest üldistest õiguspõhimõtetest süüst sõltumatu lepinguvälise vastutuse kohta, tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Nõuded, mis põhinevad ühenduse lepinguvälisel vastutusel tema organite õigusvastase käitumise eest

Õiguspärane ootus

— Poolte argumendid

105 Hageja viitab kohtupraktikale, mille kohaselt laieneb õigus nõuda õiguspärase ootuse kaitset kõigile eraõiguslikele isikutele, kes on olukorras, kus ühenduse administrat-

sioon on tekitanud nendes teatavaid põhjendatud lootusi. Lisaks rõhutab ta, et ettevõtjad peavad nende tegevusele omaseid majandusriske kandma iga juhtumi konkreetseid asjaolusid arvestades.

106 Hageja väidab, et 2. oktoobril 1998 toimunud kohtumine komisjoni talitustega ja sellele järgnenud kirjavahetus seoses Helmico erikontoga, mille suhtes tal oli volitus, tekitasid hagejas lootuse, et komisjoni talitused tagavad tegeliku maksmise tema tehtud töö eest.

107 Hageja sõnutsi viis ta Moldaavia ja Venemaa projektid lõpule just sellest lootusest lähtudes. Seda tehes ei võtnud ta enda kanda tema tegevusele omast riski, kuna olemata komisjoniga lepingulistes suhetes ja saamata Helmicolt tasu, oli tal vabadus kõnealuste teenuste osutamine lõpetada. Kuna ta töötas komisjoni heaks, võis hageja mõistlikult eeldada õiglast kohtlemist ning et puudub oht, et talle ei tasuta teenuste eest, mida ta osutas komisjoni talituste tungival palvel.

108 Julgustades hagejat viima teenused lõpule, keeldudes seejärel Helmicole nende teenuste eest tasumast ja jättes võtmata meetmed, et tagada hagejale tema tehtud töö eest tasumine, jättis komisjon täitmata oma kohustused, mis toob kaasa tema lepinguvälise vastutuse.

109 Hageja väidab, et komisjoni kogu käitumisest käesolevas asjas, sealhulgas igasugusest komisjonipoolse reaktsiooni puudumisest, tulenevad konkreetsed, ehkki mitte otsesõnalised kinnitused, mida võib kokku võtta järgmiselt:

— hageja juhtis komisjoni talituste tähelepanu asjaolule, et Helmico ei tasunud hagejale ja pettis teda, esitades võltsitud dokumente seoses Helmico poolt komisjonile edastatud arvetega;

— komisjoni talitused pidasid seda pettuseks, kuna Helmicole oli üle kantud ühenduse rahalisi vahendeid, kuid Helmico ei tasunud kõnealuste teenuste osutajale, s.o hagejale;

— hageja teatas komisjoni talitustele oma kavatsusest mitte kulutada rohkem aega ega raha seni, kuni leitakse mehhanism, mis tagab, et talle tasutakse;

— komisjoni talitusi informeeriti sellise mehhanismi sisseseadmisest ning nad ei esitanud vastuväiteid. Konkreetsemalt loodi see mehhanism Helmico pangakonto avamisega, mille suhtes oli hagejal volitus;

— komisjoni talituste ametnik väljendas muret selle üle, et Venemaa projekt võib jääda lõpule viimata, ning hoiatas hagejat, et komisjon võib kaaluda muude vahendite kasutamist kõnealuste projektide lõpuleviimiseks, juhul kui pooled ei suuda oma erimeelsusi lahendada;

— komisjoni talitused lubasid hagejal jätkata Venemaa ja Moldaavia projektide elluviimist ega teavitanud teda enne projektide lõpuleviimist sellest, et maksed Helmicole on peatatud ja on väljastatud sissenõudekorraldused;

— hageja viis Venemaa ja Moldaavia projektid lõpule ning komisjoni talitused kiitsid lõpetamisaruanded heaks;

— komisjon tegi makse Helmico pangakontole, mille suhtes oli hagejal volitus;

— komisjoni 22. märtsi 2000. aasta kirjast nähtuvalt olid komisjoni talitused kaalunud hagejale tema tehtud tööde ja kantud kulude põhjal arvutatud täiendavate maksete tegemist, kuid leidsid, et valitseb õiguslik ebakindlus selles osas, kas Helmico või tema pankrotihaldurid saaksid need maksed vaidlustada;

— alles siis, kui hageja oli lõpule viinud Venemaa projekti ja Moldaavia projekti ning projekti lõpetamise aruanded olid heaks kiidetud, peatas komisjon kõik ülejäänud maksed ja andis aprillis 2000 Helmico suhtes välja sissenõudekorraldused;

— 15. juunil 2000 saatis Masdari juhatuse esimees välissuhete eest vastutavale komisjoni liikmele faksi, milles ta teatas: „18 kuud tagasi teatasime me Euroopa Komisjonile probleemidest meie partneri Helmicoga kahe eespool mainitud projekti puhul. Meile kinnitati, et kui me jätkame nende projektidega, tagab

Euroopa Komisjon, et meile tasutakse meie teenuste eest. Me jätkasime kahe projekti rahastamist ja elluviimist teie nimel, mis tõi kaasa olulisi lisakulusid, hoolimata sellest, et olime juba aru saanud, et Helmico on Masdarit petnud ning et neid summasid me tõenäoliselt tagasi ei saa";

— komisjoni liikme 25. juuli 2000. aasta kirjaga saadetud vastuses ei esitatud vastuväiteid Masdari juhatuse esimehe avaldusele, et hagejale oli antud kinnitus selle kohta, et talle tasutakse.

110 Komisjon meenutab, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad ettevõtjad kandma oma tegevusest tulenevad majandusriskid, võttes arvesse iga juhtumi asjaolusid. Seda reeglit leevendab siiski õiguspärase ootuse kaitse põhimõte. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt laieneb õigus nõuda õiguspärase ootuse kaitset kõigile eraõiguslikele isikutele, kes on olukorras, kus ühenduse administratsioon on neile konkreetseid kinnitusi andes tekitanud nendes põhjendatud lootusi.

111 Komisjon leiab, et 2. oktoobril 1998 toimunud kohtumist komisjoni talitustega ja selle järgnenud kirjavahetust, millele hageja viitab, et saa põhjendatult tõlgendada kui komisjoni talituste „konkreetset kinnitust", et nad tagavad hagejale tema tehtud töö eest tasumise.

112 Kõnealuse kohtumise osas arvab komisjon, et hagejal tuleks tõendada, et selliselt tõlgendatavad kinnitused või vähemalt avaldused nimetatud kohtumisel tõepoolest

tehti, mida aga hageja ei ole teinud. Komisjon märgib, et kui hageja suudab seda tõendada, on ta endiselt nõus lahendama käesoleva vaidluse kokkuleppe teel, tasudes 249 314,35 eurot, mis vastab teenuste väärtusele, mille kohta esitas hageja arve pärast kõnesolevat kohtumist.

113 Mis puudutab Helmicole saadetud 5. oktoobri 1998. aasta faksi, siis väljendas komisjon selles vaid muret selle üle, et Helmico ja hageja erimeelsused võivad seada ohtu Venemaa projekti lõpuleviimise, ning soovis saada tagatist, et Helmico ja hageja oma vastavate lepingute tingimusi tõepoolest täidavad.

114 Komisjoni arvates ei saa ka järgnenud kirjavahetust tõlgendada kui niisugust kinnitust. Kirjavahetus seisnes kas hageja ja Helmico vahelistes kirjades või Helmico poolt komisjonile saadetud kirjades. Nende kirjade põhisisuks oli kinnitada, et Helmico ja hageja on oma erimeelsused lahendanud ning et Venemaa leping ja Moldaavia leping täidetakse. Kirjad sisaldasid ka muud teavet, muu hulgas selle kohta, et kõnealuste projektide juhtimine on üle antud Masdari juhatuse esimehele ning et teatavad nende lepingute alusel võlgnetavad maksed tuleb edaspidi teha teatavale Masdari pangakontole. See teave puudutas üksnes nende poolte vahelisi kokkuleppeid, mille eesmärgiks oli tõenäoliselt hõlbustada nendevaheliste erimeelsuste lahendamist, ning seda ei saa tõlgendada kui nimetatud poolte ettepanekut komisjonile algsete lepingutingimuste muutmiseks.

115 Komisjon vaidleb vastu ka sellele, et Masdari 15. juuni 2000. aasta kirjas esitatud väitele, et talle „kinnitati, et kui [ta] jätka[b] nende projektidega, tagab Euroopa Komisjon, et [talle] tasutakse [tema] teenuste eest", reageerimata jätmist komisjoni 25. juuli 2000. aasta kirjas võiks pidada otseseks tagatiseks või vaikimisi nõustumiseks sellega, et Masdar on astunud lepingulistesse suhetesse komisjoniga,

või sellega, et komisjon on kohustunud tagama, et hagejale tasutakse kogu töö eest, mida ta on teinud vastavalt oma lepingule Helmicoga (Esimese Astme Kohtu 27. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas T-123/89: Chomel *vs.* komisjon, EKL 1990, lk II-131, punkt 27).

116 Veel meenutab komisjon, et õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele tuginemiseks peab hageja tõendama põhjusliku seose olemasolu antud kinnituste ja tekkinud kahju vahel. Teisisõnu ei pea ta mitte üksnes tõendama, et asjaomane ühenduse institutsioon on andnud kinnitusi, vaid ka seda, et nende kinnituste alusel tegutsedes on ta kandnud kahju (eespool viidatud kohtuotsus Embassy Limousines & Services *vs.* parlament).

117 Seega isegi kui eeldada, et 25. juuli 2000. aasta kiri sisaldas kinnitust hagejale tasumise kohta, on see kinnitus ainetu, sest Helmicoga sõlmitud lepingu täitmiseks kantud kulude tõttu hagejal tekkinud võimalik kahju tekkis enne seda kuupäeva.

118 Komisjon on seetõttu seisukohal, et hagejale ei ole antud konkreetseid kinnitusi ning et õiguspärasel ootusel põhinev hagi tuleks rahuldamata jätta.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

119 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt laieneb õigus nõuda õiguspärase ootuse kaitset, mis on üks ühenduse aluspõhimõtetest, kõigile eraõiguslikele isikutele, kes on olukorras, kus ühenduse administratsioon on neile konkreetseid kinnitusi andes tekitanud nendes põhjendatud lootusi. Selliseks kinnituseks on mis tahes vormis edastatud täpne teave, mis on tingimusteta ja kooskõlaline ning pädevatest ja usaldusväärsetest allikatest (Esimese Astme Kohtu 21. juuli 1998. aasta otsus liidetud

kohtuasjades T-66/96 ja T-221/97: Mellet *vs.* Euroopa Kohus, EKL AT 1998, lk I-A-449 ja II-1305, punktid 104 ja 107, ning osundatud kohtupraktika). Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on õiguspärase ootuse põhimõte õigusnorm, mis annab õigusi eraõiguslikele isikutele (Esimese Astme Kohtu 6. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-43/98: Emesa Sugar *vs.* nõukogu, EKL 2001, lk II-3519, punkt 64). Seega võib selle põhimõtte rikkumine kaasa tuua ühenduse vastutuse. Kuid tõsi on ka see, et ettevõtjad peavad kandma nende tegevusele omaseid majandusriske, arvestades iga juhtumi konkreetseid asjaolusid (vt selle kohta Euroopa Kohtu 25. mai 1978. aasta otsus liidetud kohtuasjades 83/76 ja 94/76, 4/77, 15/77 ja 40/77: HNL jt *vs.* nõukogu ja komisjon, EKL 1978, lk 1209, punkt 7, ja 24. juuni 1986. aasta otsus kohtuasjas 267/82: Développement ja Clemessy *vs.* komisjon, EKL 1986, lk 1907, punkt 33).

120 Toimikust nähtub, et hageja väidetavad lootused olid seotud sellega, et komisjon tasub lepingu alusel Helmicole osutatud teenuste eest. Antud juhul tuleb tõdeda, et komisjonilt pärinevaid kirjalikke dokumente, mis on Esimese Astme Kohtu käsutuses, ei saa mingil juhul tõlgendada kui konkreetseid kinnitusi, et komisjon on võtnud endale kohustuse tasuda hageja teenuste eest, mis võiksid tekitada hagejas põhjendatud lootusi.

121 5. oktoobri 1998. aasta faks oli adresseeritud Helmicole ja sisaldas muu hulgas hoiatust, et kui Venemaa projekti lõpuleviimine satub ohtu, võib komisjon kasutada selle edukaks lõpuleviimiseks muid vahendeid kui Helmicost ja hagejast koosneva konsortsiumi teenused. Seetõttu ei saa kõnealusest kirjast järeldada ei komisjoni „tungivat palvet", et hageja viiks iga hinna eest Venemaa projekti lõpule, ega ka kinnitust, et kui Helmico hagejale tasu ei maksa, teeb seda komisjon.

122 Veel leiab Esimese Astme Kohus, et ka Helmico erikonto — mille suhtes hagejal oli volitus — avamist käsitlevat kirjavahetust ei saa tõlgendada kui hagejale antud

kinnitust, sest komisjon ei väljendanud oma seisukohta selles kirjavahetuses, mis seisnes kas hageja ja Helmico vahelistes kirjades või kirjades, mis Helmico saatis komisjonile. Nende kirjadega edastati komisjonile teatavat informatsiooni kõnealuste poolte vaheliste finantskokkulepete kohta. Asjaolu, et komisjon võttis teadmiseks Helmico pangakonto muutumise, kuigi ta teadis hageja volitusest selle suhtes, et saa tõlgendada kui tema poolt antud täiendavat kinnitust.

123 Seesugust kinnitust ei saa tuletada 29. juuli 1999. aasta kirjast, mille komisjon saatis hagejale. Selle kirjaga informeeriti hagejat komisjoni otsusest maksta ainult 200 000 euro suurune vahesumma, mis kantakse üle Helmico kontole Helmico esitatud arvete põhjal, samuti otsusest peatada tulevased maksed, kuni on lahendatud Moldaavia ja Venemaa projektide raames toimunud finantsrikkumiste küsimus. Niisiis nähtus kõnealusest kirjast selgelt, et tulevasi makseid ei sooritata hageja tehtud tööde alusel, vaid Helmico esitatud arvete alusel, ning et lisaks sõltuvad need ühenduse rahaliste vahendite kasutamise auditi tulemustest.

124 Mis puudutab komisjoni 22. märtsi 2000. aasta kirja hagejale, siis hinnang, et see kiri sisaldab tasumiskinnitusi, on vastuolus selle kirja sisuga, milles komisjon otseselt keeldub täitmast hageja palvet, et komisjon maksaks otse talle, eelkõige õiguslike tagajärgede tõttu Helmico võimaliku maksejõuetuse korral, võttes arvesse tema ja Masdari vahelisi lepingulisi suhteid.

125 Mis puudutab 25. juuli 2000. aasta kirja, siis nagu komisjon õigesti märgib, ei saa tema reageerimata jätmist hageja esmakordsele väitele, et komisjon on andnud

kinnitusi, pidada selle väite jaatamiseks, nagu ei saa ka seda kirja ennast pidada komisjoni antud konkreetseks kinnituseks.

126 Esimese Astme Kohtul puuduvad ka tõendid, mis võimaldaksid tuvastada selliste kinnituste andmist 2. oktoobri 1998. aasta kohtumisel.

127 Toimiku materjale silmas pidades tundub see ka ülimalt ebatõenäoline. Konkreetsed kinnitused maksta tasu otse hagejale oleksid *a fortiori* tähendanud algsete lepingutingimuste muutmist. Kuna algne leping oli kirjalik, oleks antud olukorras pidanud lepingumuudatused olema tehtud samuti kirjalikult. Kuid otsene palve kinnitada muudatustega nõustumist, mis Helmico ja hageja allkirjadega saadeti komisjonile 6. oktoobri 1998. aasta faksiga, jäi vastuseta. Sellest võib järeldada, et komisjonil puudus tegelik tahe kalduda kõrvale kehtivatest õigustest ja kohustustest. Kõnealustest kirjadest ja asjaoludest nähtuv komisjoni seisukoht tundub järjepidev, kuna ta hoidus iga kord võtmast endale hageja ees kohustusi ning üritas püsida Helmicoga sõlmitud lepingu raamides nii selles osas, mis puudutab kirjavahetust, kui ka selles osas, mis puudutab pärast 2. oktoobri 1998. aasta kohtumist tehtud makseid.

128 Komisjoni vastusest Esimese Astme Kohtu kirjalikele küsimustele nähtub, et kõnealuse kohtumise kohta ei koostatud mingit protokolli, mis kinnitab selle kohtumise mitteametlikkust. Neil asjaoludel leiab Esimese Astme Kohus, et ei ole mõistlik eeldada, et komisjon oleks seda laadi kohtumisel võinud võtta endale kohustusi niivõrd oluliste summade suhtes, pealegi kui ükski hilisem toiming ei võimalda vajadusel sellise kohustuse võtmist kinnitada. Isegi kui eeldada, et mitteametlikul kohtumisel andis komisjoni ametnik suulisi kinnitusi tasustamise

küsimuses, ei ole hoolsal ja arukal ettevõtjal ühelgi juhul mõistlik asuda kulukaid töid tegema selliste kinnituste põhjal, mida ei toeta ükski muu tagatis.

129 Viimaseks, mis puudutab komisjoni ettepanekut hagejale 15. mai 2003. aasta faksis — leppida kokku selles, et pärast Helmico pettuse avastamist tehtud tööde eest kannab komisjon hagejale üle 249 314,35 eurot —, siis kõnealusest faksist nähtub selgelt, et see ettepanek sõltus tingimusest tõendada komisjoni ja hageja vahelist kokkulepet, et Venemaa ja Moldaavia projektide lõpuleviimise korral maksab komisjon tasu otse hagejale. Hageja ei ole suutnud selliseid tõendeid ei komisjonile ega Esimese Astme Kohtule esitada, vaid on piirdunud lihtsate kinnitustega, mis toimiku muid materjale arvestades ei ole veenvad.

130 Neil asjaoludel tuleb järeldada, et kättesaadavatest tõenditest, mida on uuritud nii eraldi kui ka koos, ei ilmne, et komisjoni antud konkreetsed kinnitused oleksid võinud tekitada hagejas põhjendatud lootusi, mis võimaldaksid tal tugineda õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele.

131 Seega tuleb õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumisest tuletatud väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Tahtlik või hooletu kohustuste täitmata jätmine

— Poolte argumendid

132 Hageja sõnutsi tuleneb Mandri-Euroopa õigussüsteemides kehtivatest üldpõhimõtetest seoses süülise lepinguvälise vastutusega ja Anglo-Ameerika õigussüsteemides

kehtivatest üldpõhimõtetest seoses deliktivastutusega hooletuse korral, et kui komisjon kasutas oma pädevust peatada lepingujärgsete maksete tegemine lepingupartneri vigade, rikkumiste või pettuse korral, peab ta toimima mõistliku hoolsusega tagamaks seda, et ta ei kahjusta kolmandaid isikuid, või et ta vajaduse korral hüvitab kolmandatele isikutele tekitatud kahju.

133 Käesolevas asjas oleksid komisjoni talitused pidanud teadma seda, et Helmicole tehtavate maksete peatamise tõttu ei tasuta hagejale teenuste eest, mida ta on heas usus Helmico alltöövõtjana komisjonile osutanud. Ei saa öelda, et hagejal tekkinud kahju ei ole midagi enamat kui tavaline äririsk, et võlgnik jätab tasumata. Käesolevas asjas ei ole tegemist mitte seda laadi riski realiseerumisega, vaid komisjoni poolt teadlikult selliste volituste kasutamisega, mis ei ole tavalistele eraõiguslikele ettevõtjatele kättesaadavad, ning seetõttu oleks komisjon pidanud kasutama talle finantsmäärusega antud erivolitusi selliselt, et ta oleks vältinud või vähendanud kahju, mida ta teadlikult kolmandatele isikutele tekitas.

134 Komisjon oleks saanud Helmicole kanda tasu erikontole, mille suhtes oli hagejal volitus, nagu tegi komisjon septembris 1999, kui ta kandis üle 200 000 eurot. Niiviisi oleks komisjon saanud täita oma lepingujärgse kohustuse Helmico ees, samuti oma lepinguvälise kohustuse: vältida kahju tekitamist hagejale. Sellises olukorras oleks Helmico pankrotihaldurite võimalik võlgade sissenõudmise hagi olnud suunatud hageja ja mitte komisjoni vastu, sest Helmico kontolt vahendite väljavõtjaks oleks hageja.

135 Neil põhjustel leiab hageja, et komisjon on kohustatud hüvitama hagejale kahju, mille põhjustas tema otsus peatada maksed Helmicole.

136 Komisjon ei ole hageja väidetega nõus. Kõigepealt leiab ta, et kui ta otsustab, kas peatada maksed, keelduda maksmisest või nõuda juba lepingu alusel makstud summad tagasi, ei ole tal hoolsuskohustust kolmandate isikute ees. Veel leiab komisjon, et isegi kui tal oleks selline kohustus, näitas ta käesoleva asja asjaolusid silmas pidades üles piisavat hoolsust. Kolmandaks väidab komisjon, et hageja ei ole tõendanud põhjuslikku seost väidetava kohustuste rikkumise ja selle tõttu talle väidetavalt tekkinud kahju vahel.

137 Komisjon on seisukohal, et kui ta otsustab maksed peatada või makstud summad tagasi nõuda, on tal kui avalike rahaliste vahendite hoidjal teatavad kohustused, mida ei ole eraõiguslikel ettevõtjatel. Komisjoni suhtes kehtib distsipliin, mis ei laiene äriettevõtjatele. Selline distsipliin vabastab ta *a fortiori* kohustusest võtta arvesse kolmandate isikute majandushuve, näiteks alltöövõtjate huve, kui ta kaalub, kas kasutada finantsmäärusest tulenevaid volitusi.

138 Isegi kui oletada, et komisjon oli Helmicole maksete tegemise peatamist kaaludes kohustatud arvestama hageja huve — mida ta tegelikult ei olnud —, leiab komisjon, et ta on igal juhul toiminud mõistlikult. Audiitori aruandest nähtus, et Helmico on toime pannud raske pettuse. Pettus, mis seisnes arvete esitamises tööde eest, mida ei olnud kunagi tehtud, oli oluline ja mõjutas otseselt summasid, mida Helmicol oli lepingu alusel õigus nõuda. Seetõttu ei saa komisjoni otsust pidada ebamõistlikuks.

139 Põhjusliku seose kohta märgib komisjon, et kui ta oleks ära maksnud Helmicole väidetavalt võlgnetava ülejäänud summa, ei oleks sugugi kindel, et raha oleks hagejale üle kantud. Kui ta oleks väidetavalt võlgnetavad summad maksnud otse hagejale, oleks tal sellekohase lepingujärgse kohustuse puudumise tõttu olnud oht tunnistada ennast Helmico võlgnikuks ja eelistada õigusvastaselt konkreetset

võlausaldajat, nimelt hagejat. Seega oleks ta riskinud kohustusega tasuda sama võlga kaks korda, juhul kui pankrotihaldur otsustab Helmico nõuded sisse nõuda.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

140 Hageja seisukohtadest nähtub, et komisjonile etteheidetav käitumine on Helmicole maksete tegemise peatamine. Komisjoni käitumise õigusvastasus seisneb selles, et puudus piisav hoolsus tagamaks, et maksete peatamisega ei tekita ta kahju kolmandatele isikutele, ja hüvitamaks vajadusel kolmandatele isikutele niiviisi tekitatud kahju.

141 Esiteks märgib Esimese Astme Kohus, et hageja piirdub sellise kohustuse olemasolu pelga kinnitamisega, esitamata oma väite toetuseks mingeid tõendeid või õiguslikke argumente ning täpsustamata selle kohustuse allikat ja ulatust. Esimese Astme Kohus leiab, et väga üldsõnaline viitamine Mandri-Euroopa õigussüsteemides kehtivatele üldpõhimõtetele seoses süülise lepinguvälise vastutusega ja Anglo-Ameerika õigussüsteemis kehtivatele üldpõhimõtetele seoses deliktivastutusega hooletuse korral ei võimalda tõendada, et komisjonil on kohustus võtta arvesse kolmandate isikute huve, kui ta otsustab oma lepinguliste suhete raames maksed peatada. Sama kehtib ka komisjoni väidetava kohustuse kohta kanda raha kontole, mille suhtes hagejal oli volitus. Veel märgib Esimese Astme Kohus nagu komisjongi, et hageja ei ole tõendanud põhjuslikku seost väidetava kohustuse rikkumise ja tekkinud kahju vahel. Eeltoodut arvesse võttes leiab Esimese Astme Kohus, et neljas väide tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

142 Eeltoodust tulenevalt tuleb hageja kolmas ja neljas väide, mis põhinevad deliktivastutuse regulatsioonil, tagasi lükata.

Esitatud tõendid

143 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 20. detsembril 2004 saabunud eraldi dokumendiga esitas hageja kodukorra artikli 68 lõike 1 alusel taotluse hageja juhatuse liikme W. tunnistajana ärakuulamiseks 2. oktoobril 1998 toimunud hageja ja komisjoni talituste kohtumise sisu osas.

144 Esimese Astme Kohtu kantseleisse 3. veebruaril 2005 saabunud märkustes taotluse kohta tunnistaja ärakuulamiseks ei ole komisjon vastu W. ärakuulamisele, tingimusel et ära kuulatakse ka K. ja H., kes esindasid komisjoni sellel kohtumisel.

145 Kodukorra artikli 68 kohaselt võib Esimese Astme Kohus poolte taotlusel või omal algatusel nõuda mõne asjaolu tõendamist tunnistaja ütlustega. Sellise menetlustoimingu vajalikkust tuleb hinnata kõiki vaidluse lahendamisega seotud asjaolusid arvesse võttes ning see sõltub sellest, kas Esimese Astme Kohtul on võimalik teha vajalik otsus nii kirjaliku kui ka suulise menetluse käigus esitatud nõuete, väidete ja argumentide põhjal ning esitatud dokumente arvestades (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 20. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas T-146/00: Ruf ja Stier *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (kujutis „DAKOTA"), EKL 2001, lk II-1797, punkt 65).

146 Hageja põhjendab oma taotlust kirjalike tõendite puudumisega selle kohtumise sisu kohta. Hageja sõnutsi võimaldaksid W. ütlused selgitada faktilisi asjaolusid, mis on seotud esiteks hageja kavatsustega seoses pooleliolevate projektide jätkamisega ja teiseks komisjoni ametniku reaktsiooniga tööde võimalikule seiskumisele pärast nimetatud kohtumist.

147 Hageja viitab W. võimalike ütluste sisule. Nendest ütlustest selguks, et „komisjoni talitused olid väga huvitatud Venemaa projekti lõpuleviimisest ja W. oli valmis selleks, et hageja jätkab töötamist Venemaa lepingu heaks, juhul kui ta võib loota, et talle tasutakse tehtud tööde ja kantud kulude eest".

148 Sellistest ütlustest saadavat informatsiooni kinnitavad hilisemad faktid ning komisjon ei vaidlusta faktide seesugust tõlgendamist, mis annab neile tõendusliku jõu. Kuid kui kahetsusväärne see ka poleks, isegi kui pidada selliste ütluste sisu tõendatud faktiks, tõendaks see mitte enamat kui hageja ja komisjoni ühist tahet, et hageja viiks Venemaa ja Moldaavia projektid lõpule ja et talle tasutaks tema tööde eest, hoolimata Helmico probleemidest. Pealegi ei ole toimiku muid materjale silmas pidades kahe nimetatud poole vahelise ühise tahte olemasolus kahtlust. Kuid sellest ei piisa, et tõendada täpse, tingimusteta ja kooskõlalise teabe olemasolu, millest nähtuks, et komisjon kohustus sellest kuupäevast alates maksma tasu otse hagejale.

149 Eeltoodust tuleneb, et vaidluse lahendus ei saa mingil juhul sõltuda ainult nendest tunnistaja ütlustest ning et Esimese Astme Kohus saab teha vajaliku otsuse nii kirjaliku kui ka suulise menetluse käigus esitatud nõuete, väidete ja argumentide põhjal ning esitatud dokumente arvestades. Seetõttu jäetakse rahuldamata hageja taotlus tunnistaja ärakuulamiseks.

150 Kõigest eeltoodust tuleneb, et väidetav kahju ei ole omistatav ühenduse institutsioonile või organile. Neil asjaoludel tuleb hagi põhjendamatuse tõttu tervikuna rahuldamata jätta, ilma et oleks vaja uurida, kas ülejäänud ühenduse lepinguvälise vastutuse tingimused on käesolevas asjas täidetud.

Kohtukulud

151 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud.

152 Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, tuleb tema kohtukulud jätta tema enda kanda ja mõista temalt välja komisjoni kohtukulud vastavalt komisjoni nõuetele.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (viies koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja hagejalt.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. novembril 2006 Luxembourgis.

Kohtusekretär

E. Coulon

Koja esimees

M. Vilaras